

MULT és JELEN

ERDÉLYI HIRLAP.

Figyelmeztetés és előfizetési felszólítás. A folyó esztendő hanyatlásával, lapunk t. cz. pártfogóit és olvasóit a következő 1846-dik évi előfizetésre tisztelettel figyelmeztetni bátorkodunk. — Öt éve már mióta e' lap, mely az alkotmányos conservatismus, s így a' józan és mérsékelt haladás tolmácsa, — fennáll. Ez elvezetőjövendőben is változatlanul hívnek marad. Azon meggyőződés lesz szerkesztőség vezér-elve, hogy az alkotmány és törvények tiszteletben tartása a' javítások legbiztosabb feltétele, hogy e' haza státuszjoga szerint fejedelm és nemzet elváhatatlan eszmék lévén, az ország virágzása s alkotmányos élte kifejlődése a' kormányval egyetértve munkálás, valamint másfelől az abban lakó három nemzetnek rokon érzéssel egy célra kezeltetése által eszközölhető, általában, hogy Erdély csak ilyen úton haladás által — haladhat a' czélszerű reformok pályáján. A' mellett „Mult és Jelen” címjének, mint politikai és historiai lap, megfelelni kíván, s mikor alkalom és szükség leend, a' jelent multtal mindég egybekapcsolja, különösen újságmagyarázó cikkek- és jegyzésekkel. **Tárczájában** a' hasznost és gyönyörűségest párosítani, a' „Hon és Külföldben” e' kettőt alaposan ismertetni igyekezik. A' haza állapotja és belső élete hiv' előterjesztésére főgond lesz fordítva, s jelesen, hogy lapunk, az „erdélyi hírlap” nevezetét is a' szó teljes értelmében megérdemlje, egyik fő-törekvésünk leend, mint szinten abban a' békövetkező országgyűléséről lehető legpontosabb és hűebb közléseket adni; s végre mi a' külföldi tudósításokat illeti, különös figyelemmel leszünk ezeknek is czélszerű megválasztására és kidolgozására, az érdekes új híreknek a' lehető leggyorsabbán közlésére s kivált politikai vezércikkeiben a' magasabb politikai eszmék fejtegetésére — Mindezek, reméljük, oly érdekeset teendik azt, mi általa' pallérozott olvasó közönség pártfogására érdemtelen nem leend. Annak belbecsét folyvást emelni szerkesztőség lankadatlan buzgósággal leend. T. cz. levelezőinknek mint ez évben is a' lap iránt bizonyított hazafi szíves részvételét, annak általok sok érdekes közlésekkel gyámolítását hálás érzéssel köszönjük, úgy legyen szabad e' szíves jószágukhoz a' jövő évben is számot tartani. — Egyébiránt hazánk átalakulási jelen időszakában, — midőn a' szükséges javítások és haladás eszméinek felébredése, s e' dicséretes czélra törekvés mellett sok bal vélekedések, túlságra kicsapongások, mint szinten zabolátlanságra vezető, visszaélésekre utat nyitó elvek is áradtak-el, midőn a' legszentebb igazságok, önzés vagy értetlenség következtül, visszás és elferdített alakban kártékony hatással vannak, — ilyen surlódással teljes időben, mennyiben legyen oly irányu lap, mint „Mult és Jelen” szükséges, mely, az emberiség nagy tanítómestere, a' historia oktatásaira hivatkozik, az időt értő és megfontolt haladást vallja az alkotmányos élet alapelvének, s így a' nagy czélt, az ország boldogságát, csak a' fejedelm iránti tántoríthatatlan hűségnek, a' hazaszeretnek és törvényes engedelmségnek hódolás által hiszi elérhetőnek — arról az ítélet a' t. cz. olvasó-közönséget illeti. — Tisztelettel kérjük lapunk t. cz. pártfogóit, méltóztassanak rendelkezéseiket jókor és mentől előbb megtenni, hogy mindennek teljes-számu példányokkal szolgálhassunk. — Lapunk a' jövő évben fumei s nagyobb és szebb velin-papíron s tömöttebb alakban jelenik-meg, az előfizetés feljebb-emelése nélkül. „Mult és Jelen” melléklete leend, de attól egészen különválva s hirdetések és mindennemű jelentések közlésére szolgál a' **Kolozsvári Hétlap**, hetenként félíven, mely itt e' városon minden szombaton külön is szétosztatik 20 ezüst kr. félívi díjért. — E' szerint „Mult és Jelen” mellék-lapjaival hetenként ötödfélíven jelenik-meg. Előfizetési ára félívre 6: hat rft ezüstben. Előfizetni lehet minden cs. k. posta-hivatalnál, vagy biztos alkalomtól a' pénzt szerkesztőséghez (Belsőfarkasutzában 57 sz. alatt) békülden. Ki nyolcz előfizetőt szerezni szíves leend, annak egy példánnyal kedveskedünk. — Bécsben csak a' cs. k. főpostahivatalnál lehet előfizetni. Szerkesztőség.

ERDÉLY ÉS MAGYARORSZÁG.

Szerkesztői nyilatkozat. Folyó decemb. 6-n Kolozsvárra érkezett honi postákkal Déváról nov. 28-ról e' lap szerkesztőjéhez ezimezett levél jött, mely ügyvéd Petke Károly úr halálát jelenté, úgy, mint az, e' lap 98-k számában dec. 9-n közöltetett. A' tudósítás a' levél első lapján állott, a' másikon ez vala olvasható: „Melyek közlése után, teljes hazafi tisztelettel maradok, Tekintetes Professor úr! alázatos tisztelője, Tóth László ügyvéd. Déván 1845 nov. 28.” — Szerkesztőségnek ugyan nincs szerencséje tek. Tóth László úrral egybekötöttségben állani, de mivel azon érdemes ügyvéd urat híreből ismerte, a' neve alatt béküldött közlésnek hitelt adott, s azt kibocsátotta. Hogy e' hír valótalan és hitvány mystificatio, azt már mult számunkban megirtuk, azonban a' szerkesztőséget azért igazságosan semmi vád nem terhelheti. Szerkesztőség szoros és semmi esetben még eddig meg nem szegett elve: hogy soha nevellenül béküldött tudósítást ki ne adjon, annyiban t. i. hogy a' béküldőnek magát szerkesztő előtt megnevezni kell, ki azonban azt a' nevet, ha kívántatik, a' legszorosabb titokban tartja, sőt a' titokbantartást akárk írását sem adja soha a' nyomtató-műhelybe, de azt előbb idegen kéz által leiratja. Számos esetekben történt, s történik, hogy nem csak t. cz. levelezőink, de más érdemes hazafiak is sok érdekes közlésekkel szerencsétlenné tették lapunkat, kiknek bizodalnivaló vissza sohasem eltűnt. E' jelen esetben is mivel a' béküldő ur magát meg-

nevezte, egy oly jeles véghagyományok kíséretében közölt halál hírt fel nem venni okot nem láttunk, mert valóban a' halál nem olyan valami, minek lehetőségében kételkedni kelljen. S még is sajnosan kell jelentenünk, hogy most az egyszer fennebbi előrevigyzási elvünk mellett is egy elménczkedő csalfa tudósítása által a' t. cz. olvasó közönséggel együtt vízre vitettünk. Valjon e' hamis hír valóban t. Tóth László úr tollából folyt-e? a' mit hajlandók vagyunk nem hinni, mert bajos képzelni, hogy egy az igazság és törvény védelmére hittel kötelezett ügyvéd a' közönség ilyen megcsalásában keressen érdemet; vagy e' tisztelt ur nevét más bitangolta? a' mi lehetséges: azt nem tudjuk, de azon levelet, mely hozzánk jött, eredetileg elküldöttük t. Petke Károly ügyvéd úr kezibe, azon kéréssel, hogy a' dolognak járjon végre, s a' mint azt találni fogja, a' szerint cselekedjék, és ha jónak látja, az eredményt e' lap útján a' közönséggel tudassa. Ez a' dolog valódi állása, miből t. cz. olvasóink átláthatják, hogy szerkesztőséget igazságosan azon vád nem terhelheti, mintha a' fennirt esetben elszárv és meg nem gondolva cselekedett volna, mert ha a' megnevezés kezessége mellett béküldött minden tudósítás valódiságának előbb végére akar járni, úgy csak ósággal fog olvasóinak szolgálni. Mind a' mellett azoktól, kik netalán a' fennírt közlésben érdekelve lettek volna, bocsánatot kértünk — a' hiba sulya háromoljon a' sületlen elménczkedőre, bár ki legyen is az, ki hazug hír elterjesztésében hitvány és nemtelen örömet keresett. Szerk.

Felszólítás. Tisztelettel bérem azon nemeskeblű honfiakat, kik Erdélyi Lant című költeményeimre aláírási ív elfogadásával szerencsétlenné tették, hogy azokat, minthogy a' határidő eltelt, posta útján hozzám Dézsre békülden szíveskedjenek. Medgyes Lajos.

Figyelmeztetés. Tisztelettel kéretnek az alólírttal egyezményre lépett repce-termesztő urak: kegyeskedjenek kolozsvári kereskedő Dietrich Sámuel úrnak minél előbb tudtára adni, hogy az idei őszön hány erdélyi hold repcét vetettek-bé. Továbbá, szándékom lévén a' következő tavaszi vetésre Kolozsvárra elegendő tavaszrepcét leszállíttatni: ezennel tisztelettel kérem azokat, kik Erdélyben e' hasznos növényt természetén kívánják, kegyeskedjenek említett Dietrich Sámuel urat jövő évi január 5-k napjáig értesíteni a' felől, hogy hány véka tavaszrepcére lesz szükségük, mivel e' tavaszrepcének kiosztásában nem közvetlen nyereség a' czélom, hanem az: hogy az erdélyi gazdáknak alkalmok legyen e' szép hasznos ígérő gazdasági növényvel megismerkedni; a' Kolozsvárig leendő leszállítási csekély költségnek megfordítása mellett egyebet nem kívánok mint azt, hogy az átvett tavaszrepcze az új termésből, ugyan annyi mennyiségben Kolozsvárra beszállítatva visszaadassék. J. Lasky és fia.

Egyházi innepély. Templom- és kereszt-szentelés. Szilágy-Cseh decemb. 6-n. — Mult november 23-n rendkívüli innepélynek valánk tanui. — Innepélyünket sz. kegyelet idéző-elő, s az emberi vallásos érzést a' legtökéleteseb lénynek szentelés; mert

a' fennevezett napentemplomot és keresztet szentelünk fel. — A' három százados hitújítással különböző hitfelekezetre szaggatott Szilágyság, a' catholicismusnak kevés helyen örvendhet. De megjöttek az idők, mikben a' catholicismus phoenixként hamvaiból megfíjodtan feléledt, s' mindinkább inkább terjed. — Sz. Cseh mezőváros bekebelezett kisszámú romkath. lakosságának szinte hamincz évi jámbor ohajtása: teremtet a' ker. kath. religio szabta helyen imádkozni, e' nap fennségében megkezdődött s' beteljesült. — A' megnevezett napon kora reggel mozsárdurrogások hirdették a' nap innepélyét a' még álomba merült sz. csehi lakoságnak. És mi fölkelünk s' a' nap felderültével öszvesereglünk az Isten dicsőítésére emelt egyházhoz; hová a' helybeli hely. vall. követő s' vallástürelmet tanusító atyafiak harangjai által meghivatánk. — Megyés püspökünk megbízottja n. t. Zakkay János úr közép-szolnoki kerület alesperese s' Zilah plebánosa, részint helybeli, részint vidéki vegyes hitfelekezetű s' rangu nagyszámú közönség jelenlétében, a' kettős felszentelést megkezdé. Ennek bevégeztével a' megnevezett alesperes úr, bemutatá Istennek a' vértőlküli áldozatot. Minek folytában az úr új oltárának új szolgája, s' a' helybeli kath. hívek első lelkipásztora, tisztelendő Máté Pál úr, helyhez s' innephez alkalmazottan békőszönd beszédet tart. Öröm honolt arczaikunk, mert az egyházi szónok értvén érzelmünket, a' felszentelt templom s' czéljai fejtegetésével — mi beszédjét tartalmazá s' minék örömezzetes színezetet sajátított — ő is örömet hirdetett lelkes beszédjében. — Töle megtanulók kimondani tudni az igazat a' nélkül, hogy türelmetlenkednénk vagy sértetegnénk; mi különben az igazság sz. ügyére csak homályt és szennyet vet. Megtanulók töle, miként köteles a' nem kath. keresztény is templomunkat, keresztünket s' vallásgyakorlatunkat méltányolni, kellő becsben tartani; minthogy a' kereszt nem bálvány, a' kath. templom nem bálványozás helye. És mi örömmel hallgattuk ötöt; mert ajkain Isten s' józan ész tiszta tana, felsőbb szónoki stílusban hangzék-el. — Sok ily polgárt a' honnak, sok ily papot a' kath. anyaszentegyháznak! — Ájtatosságunkat végezvén, a' barátságos rokonérzet délebédre új egyházunk algondnokához gyűjte-egybe, hol vidor jó kedvünkben a' régi magyarszokásként pohárvások sem hiányoztak, különösen: megyés püspökünk bezdédi és kis-bakai b. Bémer László úr ő nagysága,*) s' a' jelen volt nagyszámú vendég urak egészségéért. Minek végeztével, azon jámbor ohajtással válnak-meg Sz. Csehtől s' embereitől: Vajha az evangyeliomi kisserü mustármag oly terepélyes fává növekednék, hogy árnya alatt egykoron, e' vidék nagyszámú ellenhittü emberei is nyugtat találjanak.

*) Nyilvánosságnak s' az érdemnek rovom-le tartozásom, midőn felhíva érzem magam nyíltan kimondani, miként megyés püspökünk a' templom és papilak felemeltetése költségeinek fedezésére, szinte 9 ezerre v. ez. menő pénzösszeeggel járult. Szintén kiemelendők egyházi felügyelő s' főgondnok Szentpétery Kristóf úr soknemű fáradozásai, midőn a' templom s' papilak még csak tervezetett, s' jelenleg is a' templom s' papi állomány jóvendőrei biztosítása érdekében ernyedetlen munkássága. Valamint algondnok Zachariás János úr soknemű kegyes adományozása s' haszonélküli pénzkölesőne: akként az öszves híveknek a' religio iránt tanusított páratlan buzgalma is megemlítendő, kiknek több ezerre menő nagylelkű ajánlatukból, a' templom s' paplak telekföldje, örökáron megvásároltatott s' a' templomi székek készülték. — Fogadják szívesen a' nyilvánosság e' téréen a' kegyes adakozók tett áldozataikért az ismeretlen közlő hálás köszönetét, s' legyenek attól áldottak, kinek oltárára kész szívvél áldoztak!

Nagyenyedí hírek. *) 1) December 5-ke estvéje. Tisztelt főispánunk b. Bánfi Miklós úr ő méltósága a' derék székek tartása végett városunkba jöven — névinpét megelőző estvét is itt érte. — A' mikor is a' megyei tisztikar főbíró Boér Ferencz — az írnokkar főtollvivő Pogány Károly vezetése alatt tisztelgett ő méltóságának. — Ezt követte a' tanári kar püspök- és királyi tanácsos Antal János ő méltósága és a' ns tanács hadnagy Czinege István vezetése alatt. Nyolcz óra után pedig megjelent az iskolai zene- és dalkar, s' tartozó tisztelgetést néhány válogatott darabok előadásával fizette-le a' megyei főigazgatónak; és így sokaknak azon hiedelmét, miszerint csak bizonyos párt embereinél szokott volna ily alkalommal megjelenni, megegyezteté. — II) De öröm és szomorúság — mint éppen a' fény és árny, szomszédosok — s' így a' természet rendét láttatunk követni, ha az örömdetes hír után egy szomorut is közlendünk. — December 6-ka kizsakita egy derék bírót az ülnökök karából, már néhai id. Zudor Jánosban. Ő előbb szolgabíró, azután hosszasan derékszék-bíró és 1832 óta 1845-ik mint főbíró, helyes tappintattal, kellő jártassággal az igazgatási ügyekben, s' főleg oly szigorú lélekismeretességgel szolgált meggyeinket, miként az egyébaránt egyzersmind fáradhatatlan gazda, a' nyári kemény munkák idejét is itt töltötte. 1840-ben az éretlen hazafiság, s' attól hevitett szónokok lemondásra kényszeríték a' néhait; de ugyanazon gyűlésen a' méltatlanul kigúnyolt, megválasztatott derékszéki ülnökök, s' azt nov. 30-kaig pártatlan törvényes szigorral vitte is, a' mikor is tüdőlobban egy hetet sinlődvén, itten N. Enyeden dec. 6-kan reggel egy csendesebb léte ment-át, 73 éves korában. — Most sajnálják és deréknek mondják azok is, kik főbíró korában tüzzel vással üldözték. S' így bételt Horác e' mondása; Virtutem incolumem odimus, sublatam ex oculis quaerimus invidi. — Ilyen a' popularis aura! Kár azt sovárogni. Szív buvár.

Marosvásárhelyi újdonságok. Mi mindég azon boldog öntudatban élünk, hogy tán alva is haladunk az ismeretes lánczos okoskodás szerint; pedig ha főleg egy idegen, városunkat elfogulatlan nézdeli, a' piaczon néhány hónap óta újítás ürügye alatt széleseben szétromboltatott tanácsház disztelen romjai, a' poklos utszai és koronkai türehtetlen rosz utak, s' több effélék mind ellenkezőt tanusítanak; hát ha még az erélyes fiatalságot, aljas iparlovagokkal zsúfolt vendéglőinkben, minden nagyra, nemre, szépre és jóra egyaránt jótékony szellemi és anyagi erejét általán fecsérelni látjuk, oh! már ekkor igazán ez alásütyedésen lehetetlen fel nem jaidulnunk, s' lehetetlen minden illető előjáróságoknak aluszékonyságukat nem kárhoztatnunk. Uraim! a' hon nemtoje sugálja, lépjenek-fel a' tények kopár mezejére szigorú erélylyel, vessenek gátat egy fiatal nemzedék örvényberohanásának. Ti pedig ifju barátaink! hazudtoljátok-meg e' szomorú állításunkat tetteleg, s' jelen felszólalásunkért pazarjutalmat adtatok. — A' mélt. törvényes kir. tábla s' protestans főiskolánk szépszámu fiatalsággal napokban bégyüle, — az újonczokat idvezeljük új pályájokon, mindnyájoknak pedig türelmet és vasszorgalmat kívánunk, hogy az elejekbe tüztözött cél felé minél inkább közelithessenek, különösen óvják magokat a' legtöbb igényekre jogosító hajlamat is gyökerében metsző pártviszálytól. — Komáromi Sámuel vezérlete alatti színészársulat, mely az igazgatón kívül, mondhatni

nagyon gyenge tagokból van egybeszerkesztve, közelebbi napokban mindég zsúfolt teremnek örült, elannyira, hogy a' több versen elkinzott „Don Caesar de Bazan“, Szigligeti újabb, s' Czako „Kalmár és Tengerész“ színműveikben, a' némelykor csak türehtő előadás daczára is, Thalia kised templomába alig alig férhetett volna egy zsemlye az egymás hátán ülő nézők között, mely csekély hasonlatot csak azért hoztunk-fel, mert a' vásárhelyi semlye oly parányi, mind a' mellett is hogy két krajczáron alól nem kaphatni, hogy szűk időben is igen kicsiny volna, asztán bár csak jóságával ajánlkoznék. Egésségi rendőrség! hol a' ti országotok, ugyan hol késik dicsőségték az éji homályban? — Mártonnapí vásárunk alkalmával egy ázsiai suhancz kéz-sebességének s' ilyen dolgokban jártasságának szép jeleit adta, többek között egy méltóságos úr nevének karjáról néhány forintot tartó kosárkát remekül lemetszvén, szerencsésen odább illantott; mely tény annyival érdekeseb, mivel piac közepén és nem annyira tolongás, mint egyszerű ügytelenség miatt sikerült. — Városunk bizonyos Sárhelyikába jóslata szerint maholnap Kis-London lesz, mit abból következtet, hogy tanácsunk mindenféle árutáraknak innep- és vasárnapokon zárvatartását büntetőleg is kivívta, jelenleg pedig a' mérszárszékekre nézve hasonlólag tervez. Mind ezekből pedig mi csak azt jósoljuk: miszerint fürge rendőrségünknek, vagy tán másoknak is egy új jövedelmforrás nyílt; mert ugyan is a' legszigorúbb Colalm ellenére, a' többnyire azonzárt napokon pénzt kapó szegény nép kénytelen venni, az üzerek pedig már csak a' maguktól el nem idegenítés ürügye alatt is kénytelenek adni, s' így mindenképpen út nyílik a' büntetésre. Talán jó volna felső országok mintájára legalább a' fűszertárakat ily napokon is reggeli 9 óráig nyitva engedni. Z és A.

Károlyfejérvári közlemény, novemb. 25-n. En gáncseső nem vagyok, mert ez annak tulajdona, ki kiméletlen csipkedéseivel igazságot kedvelő embertársai éltök poharába mérget szeret önteni, földi menyországot fenekestől fellorgatva törvénytelenül lenyomni, keserűséget okozni ki nem farad; nekem az igazsággal párosított őszinteség a' kedveltem, s' bárha ezért sok keserű poharat ittam, de áldom a' gondviselést a' philosophia legerősebb vigasztaló szere, az áldott béketűrő eddigelő még elegendő enyhületet nyújtott, azért a' dologra szállok. A' „Mult és Jelen“ 90-k száma alatti közleményeim utolján pár szavakban megemlített tisztválasztás nov. 3 k az az: halottak emléke napján megtörténvén, szerencsés valék az „Erdélyi Hiradó“ 91 k száma alatt az arról közrebocsátott értesítést olvasni. Obstupui steteruntque comae et vox faucibus haesit. Elővarázsolt képekből látom, hogy ki-hallgatásom előtt bosszus, ránczos homlokokat képezett Horác strofája, de nincs miért sietőleg haragudni, most nyíltan állunk s' nem lesz ok megpirulni; lám én nem ereszkedem a' felhozott „Erdélyi Hiradó“ száma alatti választásról tett közleménynek részletes pontjaira, mert akkor megkellenék említenem a' megtiszteltetettnek a' városban lakó atyjafiaiak neveiket, kik közül sokanszeretik egy hatalmasanvirító familiának díszítésére ilyes tisztelkedéseket tenni, már pedig az igen hosszú litania lenne; meg továbbá azt, hogy négy fáklyafény mellett hangászokkal megindult kevésszámu egyének mellé egybevonult néptömeg vezetőjével, ki botra kötött zsebkendő lobogóval elől betyár módra ugrándozott, nem csak örömitas, hanem Noé plántájának nedvével elázottak is voltak sokan a' nézők között, mint vasárnap estvéjén szokott lenni. A' lobogós okossága gyenge póljából való kibonyolodalanságának, a' választás után való nap tett

*) E' tudósítás egy gyors-szeker által küldetvén szerkesztőség kezébe, csak egy pár nappal ezelőtt érkezett. Szerk.

kiabáló szavaiban, mit a' megfizetett iránti szemérem nyilvánítani nem enged, eléggé alacsony jelét adta, — gondolom, hogy a' mész a' piszkot le fogja a' szájáról dörzsölni. — Csálhatatlan meggyőződéseim szerint, mivel én azon véleményben vagyok, hogy minden jószívű olvasó a' közlöttekben szereti a' dolog valóságos állásáról tudomást venni: annál fogva a' választásról tett közlemény fogalmát egészen felülélve, nyilvánítom, hogy abban városunkat erkölcsileg igen túlságosan gyengítő és bús gondba merült testületnek találok leírva lenni, mert abból helyes logica szerint azt húzhatni ki, hogy az időnek nehezedeése száll városunkra nézve azért, mintha a' honnak alkotmányos kívánata szerint elégtelenek lennének a' főbíróiságra oly egyént, ki városunknak jólétét, népének csendességét fenntarthatná, a' megfizetett kivül felmutatni, — városunk erkölcsös és tudományos testülete iránt kellett szelidebb és hívebb érzetemenél fogva, én azt ezen értelemben nem pártolom, sőt innepélyesen annak ellene mondok, mert valamint az evang. reformatusok részéről a' három kijelölt tanácsosok közül szöveg többiségével megválasztott szoboszlai Tóth György a' főbíróiságra maga nemében egy: úgy a' kijelöltek között lévő Székely László is, ki ezelőtt néhány évvel a' mélt. törvényes kir. táblán dícséretes törvényes készületének jelét állumot nyert, ki példás, erkölcsös és polgártársát megvetőleg le nem néző magaviseletével, az önként merőben utálva mindenkor tükörképpül áll, ki felsőbb rendeletek iránt, mindég hódoló tiszteletének és engedelmességének jelét tüntette, hasonlólag maga nemében a' főbírói helyet betölteni elég-séges lehetne. — Az illő igazságot mindenkinek megadva, vannak még tiszteink között több törvényeskészületű, melybélátásu, taasztalással bíró, igazságszerető egyének is mely állításomban meg vagyok győződve, hogy minden elfogulatlan kebel megtart. A' tisztelettelleg meglepetettnék mozdító mondataira sérelem nélküli nézeteimet kedves olvasóval a' folytatásban közlendem. E. K. J.

Megyei előleges közlés. Ns Alsófehér megyének dec. 29-n közgyűlése leend. Ns Hunyad megyének dec. 11-n tartott közgyűlésén székező bírák választattak, miről egy úttazó észrevételeit közelebből kiadjuk.

Kővár vidéke közgyűlése. (Végzet.) A' harmadik ülésben november 26-kán a' jegyzőkönyv helybehagyatása után, a' két szék bírái választása iránt előbbi napon tétetett határozatra elleutmondás adatván, mivel annak tárgyalásával az idő eltelt, ezen napi ülés eloszlott. — A' negyedik ülésben novemb. 27-n a' jegyzőkönyv megvizsgálata után, — a' zsidóknak e' vidékből leendő kiköltöztetése tárgyában kinevezett bizottmány tudósítását megtévé 's azt a' ns rendek elfogadván magokévé tették, miszerint az 1837-d éven innen megtelepedett zsidóknak kivétel nélkül kiköltöztetésük, — az azon túl megtelepedetteknek pedig, kik egyébiránt magukat becsülettel viselték több feltételek alatt, nevezetesen, hogy bő gabonatermés idején a' gabonaszeszégetés csak 3 hónapig engedtesék, 's hitelbe italt csak egy ezüst ftig adhassanak, 's egyéb kereskedési czikkeket üzzenek, bennmaradásuk megengedhetők határozottatott. A' tiszti jegyzőkönyv megvizsgálásáról is tudósítás tétetvén, a' tisztséghez némi utasítások tétettek, egyébiránt pedig a' RR a' tisztségnek szorgalmával 's pontosságával való megelégedésüket nyilatkoztatták. — Az orvosnak és sebésznek évenként a' közadózók által szállított 12 öl fa további szállítása megszüntetésére; miután fizetésük megújított, a' kir. kormányzék megkérteni határozottatott. — Indítvány következtében, a' közgyűlések tartásáért adandó 50 ft általános

mennyiségből tartandó ebédek iránti követelésről fennhagyva a' rendek, azt jótékony célra fordítani, nevezetesen egyúti-biztos fizetésére a' 4 közgyűlési 200 ftot tévő mennyiségből 100 ftot; a' más fele részt pedig a' felállítandó népnevelő iskolák pénzalapjához esatolni határozottak. Végre indítványoztatott a' szolgabírák 50 rft fizetésük nevelésére az a' versionális fundusból évenként adatott 50 pftnak visszavétele a' székező bírák napi-bérok pótlása tekintetéből; ez bizottmánynak adatott ki, mely végére járjon, miként 's mikor határozottatott azon summa a' szolgabírák fizetésepótlásául adadni. Ezeken kivül több kérelmek tárgyalattak, miután az ülés elbomlott. — Az ötödik napon november 28-kán az utolsó ülésben, a' jegyzőkönyv megállítása kivül más tárgy nem volt.

Magyarhoni megyei közlések. Árva megyének nov. 4-dik és 5-dik napján helytartótanácsi intézmény következtében tartatott rendkívüli közgyűlésén, az idei termés összeírására kiküldött választmány munkálatát beadta, a' melyből kitetsző nagy élelemhiány a' KKat és RRet előleges üdvös rendelestételekre figyelmeztette; sokan már az előtt is lemondottak az ott annyira elterjedt 's eddig igen hasznosnak mutatkozott szeszégetésről. A' felolvasatott választmányi jelentés után, főispáni helyettes ő méltósága felszólította a' KKat és RRket, miszerint az iránt véleményeket jelentsék, mire egyik táblabíró a' pálinkaégetést, mint legfőbb krumplifogyasztás-módot ez esztendőre határozat által a' megyében eltiltani szükségesnek vélte, de a' melynek létesítését főispáni helyettes ő mlga nem pártolhatá, mert az ily eltiltás törvényellenes volna, minthogy a' törvény csak a' gabonából szeszégetést tiltja, burgonyából megengedi, a' földmivelést hátráltatná 's azok részéről kik szerződéskepp szeszt égetnek sanyarú könnyeket sajtolnak ki 's tőképp a' szegény adózóra még azért sem volna igen kívánatos az eltiltás, mivel a' burgonya az idén igen rothadékonny, 's így a' helyett hogy romlottan kihányatnék, haszonra fordítatik. Az ügyészi hivatal óvást tett az eltiltás ellen, egyik főügyész azt adván hozzá, hogy az adózót amúgy is kár fenyegeti a' bugonyarothadás által 's annak kikerülése végett adja-el inkább most jó állapotban krumpliját 's annak árán jobban eltartható gabonát vegyen; más meg a' mellett viaskodott, hogy a' szeszégetés most a' súlyedező győleskereskedést pótolja 's szeszt most legtöbb pénz szivárogo a' megyébe. Egy főtáblabíró (ki egyszersmind az árvai inséggel küzdők felsegállítására ügyelő választmány elnöke) a' gabonából pálinkafőzést tiltó törvényt Árvára nézve csak szemfényvesztésnek mondá, midőn ott a' legtermékenyebb évben sem terem annyi gabona, a' mennyi élelemre szükséges, a' szeszégetők által oda bevitt gabonából pálinkafőzést megengedni kellett volna véleményezte mind földmivelhetés tekintetéből, mind azért, hogy így a' burgonya, mely egyedüli eledele az árvai népnek, táplálékul megmaradjon, 's hogy a' szegénység számára későbbi beküldésekből gyűlt pénzen burgonya vásároltatnék, 's csak ugyan a' többség kívánatára a' szeszégetés nem tiltatott-el. — A' fenyegető inséget elhárító czélszerű módokról tanácskozandó nagyobb számú választmány, még az nap délután összeült 's munkálódása eredményét más nap beadta, melynek értelmében az adófizetés nem sürgetését fogják kérni a' KK és RR; a' földes urak jobbágyaik felsegállítására fognak felszólítani; a' szolgabírák a' zab- és burgonyavásárlókat megkérlik, hogy a' vett czikkeket az odaváló inségeskedők számára tartsák-meg, 's magányosok is meg fognak találni, hogy élelmi czikkeket külmegekből igyekezzenek beszerezni. — A' pálinkaégetést minden áron pártoló urak, hogy a' szegény adózó nép bur-

gonyája el ne rothadjon, most nyakra főre szedik-össze a' burgonyát, 's hogy az náluk meg ne rothadjon, erősen égetik belőle a' pálinkát, de mérőjét csak 30—35 váltó garasával fizetik a' szegény népnek, holott a' búzának Árvában 12—15, a' rozsnak 10—10 1/2 forint mérője. A' marhahús ára is 10 król 8-ra van szállítva; de remélhetőleg, majd ha a' pór népnek igás marhát kellend vennie, feljebb lesz rugtatva. J.

Mosony megyének novemberi főispáni elnöklet alatt tartatott közgyűlésében, legelsőben Hont megyének Mosony megye közönségéhez magánpecsét alatt czimezett 's intézett levele felnyitlan egyszerűen visszaküldetni határozottatott. Továbbá, a' helytartó tanácsnak az elemi tanodák alapszabályai és elrendezése iránti intézménye, a' népnevelés ügyében munkálódó megyei választmánynak javaslat előterjesztés végett kiadatni rendeltetett; Pest megyének a' főispáni helyettesi hivatalok iránti felszólítása nem pártoltatott 's végre a' megye rendei a' politikai jogok gyakorlata megkívántató birtok minimumát a' szerzések esetében egy telki állományban állapították-meg.

Liptó megye mult novemberben tartá főispáni elnöklet alatt 3-dik évnegyedes közgyűlést, melyet mint szintén az azellőtteket a' megye méltó dícséretére az ott létező politikai pártok ellenére zajtalan elelenség, csend, béke, egymás türelmes kihallgatása, teljes személy- és vagyonbátorság jellemzettek. Tárgyai közt figyelmet inkább igénylők valának: A' katonai karhatalommal élés ügyébeni intézmény, melyet Liptó feleslegesnek nem talált, csak azért aggódik: hogy a' helytartó tanács, az irt karhatalom használatát, a' megyei hatóságot mellőzve, egyesekre biza 's végzésileg kimondták: hogy a' katonai karhatalom használatára nézve törvényes jogaikhoz tovább is ragaszkodnak és régi statutuimuk szerint 24 óra alatt a' alispánjokat felhatalmazandják, hogy a' körülmények szükségéhez képpes, a' rend és bátorság fenntartására katonaságot szólítson-fel. Hont megye levele nem tárgyalhatónak nyilvánítottatott 's a' helytartótanácsi kir. intézmény az elemi tanodák új rendszeréről a' népnevelés ügyében kiküldött választmány által meg fog rostáltatni.

KÜLFÖLD.

Spanyolország. Madridi levél szerint, mely az ellenzék egyik nagybefolyásu tagja által íratott, 's éppen azért hitelt érdemmel, a' spanyolországi viszonyok a' kormányra nézve naponként kedvezőbb fordulást kapnak. A' követkamaraí pótló választásokban a' progressisták minden erőlködése daczára a' moderado-párt teljes győzedelmet nyert, nagyobbbrészt még azon kevés helyeken és hol az ellenzék a' szöveg többiségéről csak nem bizonyos volt. A' pénzügyi állapot a' javított adórendszer befolyása alatt szemlato-mást javul. Mon ezen új rendszere ellen ugyan még sok előítélet van, az adók felszedése azonban varakozáson felüli könnyűséggel történik, 's a' pénzügyi kezelés eddigi eredményeiből ítélve, lehet remélni, hogy Mon rendszere alkalmasint 200 millió reallal többet fog behajtani, mint maga remélte és kiszámította. Ily környüllások közt Mon pénzügyi minisztert Spanyolországban méltán a' dolgok fennálló rendje oszlopának lehet tartani, mely az általa kinyitott pénzforrás segedelmével úgy látszik hosszas időre biztosítva van. Mig a' katonaság rendesen fizetve leend mint eddig, 's a' státuspénztár azon kivül képpes a' polgári tisztviselőkért is annyit tenni, mint darab időtől fogva történik, addig semmi erőszakos újítástól vagy zendü-léstől tartani nem lehet. Csudálatos hogy a' dolgok ilyen állásban egy nevezetes pénzügyi hatalom, a' Salamanca ház, mely rendszeren a' Rothschild házra támaszkodik, 's

azzal öszveköttetésben áll, olyformán mutatja magát, mintha a' Narvaez miniszteriumtól elszakadni akarna, mivel egész befolyását arra fordítja, hogy a' spanyol státuspapirosok becsét lejjebb nyomja. Hírlapok állása szerint Narvaez és Salamanca bankos (banquier) között heves öszveszólalkozás történt.

Nagybritannia. December első napjaiban több kabinéti ülések tartottak. A' miniszterek e' gyakori öszvegyűlése bizonyítja, hogy nagyfontosságú tárgyakról tanácskoznak. A' gabonatörvények állása kétségen kívül azok között főhelyett foglal-e. Lord Russelnek a' gabona-törvényellenes liga elveire áttérésére, e' részben tehát a' whigpártnak a' radicalisokkal kezeltfogása, a' miniszterium állását erősen nehezítette. A' „Standard“ ugyan (ismeretes miniszteri lap) az említett szövetségen nem igen aggódik, s a' mint mondja, „a' whigek és radicalisok, egyesülések által nem erősödtek, sőt gyengültek és Swift szava rájuk is illik: kettő és kettő nem mindég négy“. De a' viszonyokba méjebben békétöntőnek meg kell ismerni, hogy Peel helyzete bajos és tövises kezdett lenni. A' „Times“ dec. 1-n ezt egy erős cikkben kívánja bebizonyítani. Előre bocsátva, „hogy az élelem-szerek békövetkező szükségét tárgyzó kérdés nem azok között tartozik, melyeket néhány évig elhalasztani, tovább taszítani az illetők megtérésére, vagy a' tudatlanok tanúságot vévésére várni lehetne, sőt inkább jóval az előtt, hogy egy oligarchia megszűnne kizáró és tudatlan, egy tábornagy pedig becsületes és emberszerető lenni (ex Wellingtonra czelzás, ki a' gabonatörvények változtatásának ellene van) — milliók kicsi segédeszközei, s még kisebb reményei már elenyésztek, és egy veszélylyel teljes valóság szállotta-meg az országot“ — így folytatja a' fennemlített hírlap: „E' bonyolódás gordiusi göcsének ma vagy holnap kettévágatni vagy megoldatni kell. Örökösen így kifejlődés nélkül nem maradhat, a' főminiszternek végre válsztani kell. Vagy el kell neki azon pártot hagyni melynek cserélegetve szolgált, vagy azt elhasznált a' azzal együtt legkedvesebb törvényhozói gyermekei között többektől elválni, vagy pedig a' nép jelen bizodalmaról és jövődő haládatosságáról, s ezáltal az egyedáruasság utolsó nagy védője mint szintén az emberi élelem utolsó nagy korlátolója helyzetéről lemondania kell.“ E' megbélyegezést, azon hírlap állítása szerint, Peel csak úgy kerülheti el, ha magát aláveti a' nemzet akarátjának, mely határozottan a' szabad kereskedés mellett nyilatkozott. — E' tárgy, a' gabonatörvények jövődő sorsa felett, a' „Times“ és „Standard“ között mérges öszveszólalkozás történt. Az első, dec. 4-ki vezércikkében azon erősen fontos újságot közölte, miszerint: 1) a' parlament januarius első hetében öszvegyűltne, 2) a' miniszterek meghatározták a' gabonatörvények eltörlését, s 3) a' királyi kinyitó-beszédben e' czélba vett eltörlés jelentve, s az említett tárgygal haladék nélkül foglalkozás a' parlamentnek ajánlatni fog. A' „Standard“ más nap u. m. dec. 5-n e' cím alatt: „A' „Times“ borzasztó hazug-koholmánya“ a' fennemlített mind három pontot határozottan meczafolja. Állítása szerint, a' parlament januarius első hetében nem gyűl-öszve, átaljában nem sokkal előbb, mindrendesen szokott; a' kabinét a' gabonatörvényekre nézve még semmit sem végzett, azért egy még meg nem történt végzésnek a' thronusi beszédben helyet mutatni nem lehet. A' „Standard“, ezen állítása bizonyosságának zálogául teszi lapja jellemét. A' „Times“ dec. 6-diki számjában e' tiszta és nyilvános meghazuttolás daczára is erősen áll a' mellett a' mit mondott. Ismétli, hogy a' parlament januar. elején öszvegyűlend, s az egyik házban Peel, a' másikban herczeg Wellington fogják a' gabonatörvények eltörlését indítványozni. Me-

lyik állítás igaz? azt természetesen csak a' dolog kimenetele mutatja-meg, de a' „Times“ több eseményekre hivatkozik, a' mik általa előre megjövendölve voltak, s úgy bétöltek, holott az úgy nevezett kormány hírlapok azokat tagadták, vagy költeményeknek nyilvánították: jelesen így történt a' katolikusok emancipatiojával, Hardingesnek keledindiai fő-kormányzóvá nevezetésevel, valamint Gladstone-nak a' kabinétból kilépésével. A' „Times“ azt hiszi, hogy alkalmasint minden úgy lesz, a' mint előre megmondotta. A' „Globe“ miután a' két hírlap merőben ellenkező s egymást meczafoló cikkeit közölte, maga részéről oda nyilatkozik, hogy inkább hajlandó a' „Times“ állításainak, mint „Standard“ ellenmondásának hitelt adni, mert nem képzei, hogy az első hírlap oly fontos tudósítást közrebocsásson, ha annak igazságáról tökéletesen meggyőződve nem lett volna; mert ha felveszi azon hirt, s a' nélkül hogy annak végére járjon, s kétségbe nem hozható valódisága felől meggyőződjön, magát rá szedetni engedni, egy ily esztelenséghez csak azon kár lenne egyforma, melyet azon lap magának önként szerzett. — A' dolog ilyen állásában természetesen a' jövődőt elvárni kell, de a' köz mondás, hogy szél fuvatlan nem indul, ez ügyben alkalmasint bételni fog. A' „Morning Chronicle“ állításaszerint, Peel, a' dec. 3-n tartott miniszteri ülésben azt nyilvánította volna: hogy azon esetben, ha a' gabona-törvényeknek teljesen és rögtön eltörlésében tisztitársai meg nem egyeznek, hivatalát letenni kénytelen leend. Ezt herczeg Wellington előbb kedvetlenül vette, s a' főminiszternek elleneszegetni hajlandóságát mutatta, de végre meggondolkozott, s annak fennebb említett szándékában megegyezését kijelentette. Így a' kabinét többsége a' főminiszter részére hajolt, de hármán abból kilépndek, u. m. Wharncliffe kabinéti emök, Stanley gyarmati miniszter, és gr. Ripon keletindiai cancellária elnöke. Haddington tengeri miniszter lemondását is emlegetik. Minden esetben a' miniszterium meghasonlásán s abból eredő módosításán szinte nem lehet kételkedni. — Ugyan csak ezen hírlap, M. Chron. egy levelet közöl, melyet herczeg Wellington válaszképpen írt volna a' szabad kereskedés buzgó pártolójától hozzá intézett írásra. Ebből azt lehetne gondolni, hogy herczeg Wellington, gondolkodását nem változtatta volna. A' levél ugyan költeménynek vagy tréfás közlésnek látszik, de másfelől egy kis valóság benne még is lehet. Azon levél így következik. „Tábornagy herczeg Wellington köszönti N. urat. Annak levelét vette. N. úrnak azt tetszik a' gabona törvényekről mondani: „a' vadászat megkezdett.“ Ez megeshetik, s tán a' herczeg vélekedése is; de a' mit ez utolsó gondol az ő dolga, nem N. uré. A' herczeg régen szabályává tette, hogy maga dolgairól gondoskodjék, s más emberek dolgait azokra bizza, valamint más embereknek mindig hasonlót tenni tanácsla. A' herczeg nem tudja, hogy N. úr miképpen találta-ki, de igaz hogy Peel úrnak azt mondta, miszerint nem hozzá, nem is a' herczeghez illik, a' gabona-törvényeket eltörleni, de az lord Russel és Cobden dolga. E' tanácsot fogja a' herczeg ezután is mindég Peel úrnak adni.“ — A' gabonatörvény elleni mozgalmak Londonra is kiterjedtek; átaljában több városokban milynek Leeds, Edinburg, Dublin, gyűlések tartanak, melyekben a' szabad gabonabévitelt sürgetik.

Francziaország. Párizsban egy kis deák-zendülés történt. A' dolog megértése végett azt körülményesebben terjesztjük elő. — Midőn a' mult tavasszal a' kormány a' romai szent székkal alkudozott a' jezsuitaházak bezáratása iránt, a' mit mint tudva van, meg is nyert, ugyan akkor a' hírlapok állítása szerint a' pápának ígéretet is tett Quinet és Michelet, az úgy nevezett francziaor-

szági kollégiumban (Collège de France) oktató professorok kicsapongó és ingerlő tanítását korlátolni. Salvandy oktatási miniszter próbát is tett az utolsó iskolai esztendő végén a' nevezett kollégium tanító-karát rá venni olyforma óhajítás nyilvánítására, mi őtet felhatalmazta volna a' nevezett két professor leczkét bétiltani, de a' tanárok rendesen, mint tudósok, nyakasok szoktak lenni, s így a' miniszter óhajítása nem teljesült. Ez okból Salvandy kénytelen volt más útát követni, hogy czélját érhesse. Quinet t. i. mint az említett kollégiumnál szolgáló több professorok is, köteles volt az iskolai év kezdetén tanítása programját bémutatni. Azt teljesítvén, tanításának e' czímet adá: „A' déli népek irodalmát s azokkal kapcsolatban álló politikai intézkedéseket tárgyzó leczkék.“ A' miniszter ennek következtésül értesíté a' professort, hogy programjának csak első részét hagyja-jóvá: „a' déli népek irodalmáról tetszése szerint taníthat, de a' polgári intézkedésekre kiereszkedés meg nem engedtetik.“ Quinet tehát felszólítottatott programját keskenyebb körbe szorítani, ki azt természetesen tenni nem akarja, s tanítását szűkebb korlátok között nem veszi, a' miből önként következik, hogy leczkéket nem tartand. — Az ellenzéki lapok ez ügyből igen nagy lármát csináltak, a' vitatások szabadsága veszélybe forgását, a' francziaországi kollégium megcsontítását, Quinet letételét s a' t. emlegetik az indulatok felhevítéséért. — Ebből következett a' párizsi humanissimusk berzenkedése. A' jog- és orvostani iskolák nevéndékei dec. 5-re öszvehívtak érzéseik nyilvánítása felől tanácskozni, mi dec. 6-n meg is történt. Dél előtt 11 óra tájban mintegy 1000—1200 ifjú az említett iskolákból Quinet urhoz ment, s egy közölők mint az egész tolmácsa, előtte idvezlő beszédet tartott (Francziaország, sőt Európa néz e' pillanatban önre, a' szabad ifjuság el nem törölhető részvétét bírja a' jezsuiták halhatatlan megtámadója s a' t.): mire a' megtisztelt professor azon biztosítással felelt: hogy élete feladatához, mi a' szabadságnak szolgálni, mindég hiv fog maradni; egyszersmind köszönetének jelentése után kérte az ifjakat hogy csendesen menjenek haza, de a' mit az ifjak nem tettek, hanem több klastrom és nevelőház előtt, melyek állítólag a' jezsuiták alatt vannak, idétlen lármát csináltak, a' miből eredett rendetlenség következtésül néhányan a' deákok között elfogattak. A' spectaculum alkalmasint azzal elvégződött. — Reshid-pasa ki december 1-n Marseille-be érkezett, más nap Forbin-Jánszon előkellő francia salon-jában Ibrahim pasával találkozott. Erről közelebbről bővebben. — A' választási reform az ellenzéki jelszava a' kamarák következő ülése alatt. Mivel ez ügyre nézve nagy véleménybeli különbség uralkodik, czélba van véve hírlap-congressust tartani, melyben egy közös működési tervben megállapodjanak. A' „Quotidienne“ és „Gazette de France“ a' legitimista isajtó szerkesztőit dec. 23-ra hívták öszve közönséges gyűlésre, s más színű hírlapok is bocsátottak-ki hasonló felszólításokat. Átalánoselvül van kimondva: hogy a' haladásra kell ügyelni, a' radicalismusra hajlás nélkül.

Olaszország. Két Szicília. A' nápolyi király Palermoból nov. 27-n reggel 9 órakor elindult, és más nap 28-n fővárosába Nápolyba megérkezett. Testvére az aquilai gtóf is vele volt. Az orosz császár elütázása Palermoból, hol magát jól találta, dec. 5-re volt határozva, kinek azért más nap u. m. dec. 6-n Nápolyban kellett lenni. Mint egy 30,000-ból álló katonaság van a' fővárosba gyűjtve, hol a' császár tiszteletére nagy hadi gyakorlatok tartatnak, átaljában elfogadása fényes leend. Két nagy innepély leend, egy a' király palotájában, egy az orosz követnél: továbbá a' császár Paestumot és Pompejít megtekintendi, s egy nagy vadászaton jelen lesz.

Prusszia. Berlinből írják, hogy a brandenburgi consistorium nem régen egy rendeletet boesátott-ki, melyben a papnak szoros kötelességévé tétetik, a vallásos ügyeket illető közönséges gyűlésekben, vitásokban mozgalmakban semmi részt nem venni. Ennek következtetése lett, hogy tizenötön a merészebb tiszteletes urak közül az ellen óvást tettek, s az egyházi dolgok miniszteriumának egy panaszos kérelmet nyújtottak-bé. Az ily móddal felszólaló papok vezetője éppen superintendens Schulz, ki a miniszterhez szabad, és erőteljes szavakat intézett. Többek között a papok „erkölcsi köteleztetésének” nevezi, miszerint azoknak joga és szabadsága van az idő vallásos kifejlődése ügyében minden módon nyilván részt-venni, minden arra vezető eszközöket, jelesen a sajtót is feltétlenül használni. Micsoda bényomást tett a superintendens úr merész beszéde miniszter ő nagyméltóságára? abból ítélhetni-meg, hogy azon rossz példát adó főpásztor a consistoriumból kitiltatott. E' kedvetlenségében vigasztalást adni próbálta Breslau városa közönsége, mely öt tiszteletbeli polgárjoggal akará megajándékozni, de az amplissimus magistratus, melynek a dologban megegyezni kellett, azt megtagadta, s így a megiszteltetés elmaradt. Tanulja-meg azon superintendens úr: „palam mutire plebejo piaculum!”

Németország. Bavaria. I Lajos király Münchenben dec. 6-kán nyitotta-ki a rendek gyűlését a királyné és minden kir. hercegek jelenlétében, a következő beszéddel: Kedves és hiv országrendei! A közlebbi országgyűlés kinyitásakor bizodalmat óhajtottam, és bizodalmat, teljes bizodalmat nyertem annak végén, mely a legfényesebb eredménnyel zárott-bé, s az országnak igen jól vala dolga. — Az Isten hazamat megáldotta; hármaz tekintetben engedte nagyságát lennem. Remélem, unokáim is örökölni fogják azon szeretetet, mely népeimért keblemet áthatja. — A' kedves és hiv országrendei elibe fog terjesztetni az 184 $\frac{1}{2}$ 184 $\frac{3}{4}$

és 184 $\frac{3}{4}$ esztendőkről a státuszjövendelmek kimutatása, valamint ugyanazon évekről a státuszadósság-eltörlési-pénztár állása is, nem különben egy új megkülönböztető-törvény, a királyság Rajnán inneni részét illető erdő-törvény s a Rajnán tuli területben fennálló-nak javítása; továbbá egy a rétek mivéléséről, valamint a marhák legelését és őrzését, nem kevésbé vasúttakat illető s más néhány törvények. — Egy ilyen sokféle ingerültséget mutató időben népemet, magaviselete dicséretesen megkülönböztette. Felemelő érzés ilyen nép királyának lenni. Vajha az országgyűlés is magát így megkülönböztetné! — A' királyi beszéd után az első kamara új tagjai, valamint a követkamara minden tagjai a hitet letették, miután a belsőminiszter a király rendeletéből az 1845-ki országgyűlést kinyitottnak nyilvánította. A' királyt, midőn eltávozott a tereméből háromszoros „éljen!” kísérté. — Regensburgban egy régi carmelita klostrom közelebből helyreállított. Azt 1641-ben III Ferdinánd császár és hitvese a város legszebb részében alapított, mely 1810-ben eltöröltetett, s majd bőrtön lett belőle. A' carmeliták azt 30,000 forinton megvásárolták, miután a királytól arra engedelmet nyertek. Így azon klostrom megnyílt; annak személyzete jelenleg 7 szerzetesből és 5 fraterből áll

Marokko. Az „Algérie” című hírlap szerint Abderrahmann császár a francia kormány által elibe terjesztett kívánatokra azt válaszolta, hogy maga nem léphet-fel s hadat nem kezdhet Abd-el-Kader ellen, de nem fogja békétörésnek nézni, ha azon emirt a francziák Marokko határain belül is kergetik, de a független marokkoi nemzetségek magaviseletét jót nem állhat. — Másfelől Tangerből nov. 16-ról e' tárgyat illető bővebb tudósításban azt írják, hogy Abd-el-Kader feltámadása és a Dzsemma-Ghazauatnál történt mészárlás hírére Abderrahman császár Fez városban nagy tanácsot tartott, melyben meghatározatott, miszerint a' csá-

sár haladék nélkül menjen Marokko városba, s így a' consuli testülettől a' lehető legmesszebb távozzék, hogy a' Franciaországtól hozzá intézendő jegyzékekre a' felelet annál tovább haladhasson. A' császár valóban sietve el is utazott Marokko felé, de Rabatba érkezvén, ott a' francia consuluak egy hírnökét találta oly fontos hivatali irásokkal, a' mik [arra indították, hogy ott maradjon, míg azokra felelni fog. Egyébiránt a' császár ott megállapodásának más oka is volt: a' déli tartományok ugyan is fellázadtak, s az odavivő út nem egészen szabad: e' mozgalmak haladék nélküli elnyomására intézkedések tétettek. Mióta a' császár Rabatban van, a' hírnökök járása e' város és Tanger közt mindennap tart. Úgy látszik, a' császár értesítette a' franczia consult, miszerint neki elegendő ereje nincs Abd-el-Kadert kergetni, hanem annak, ha a' francziák által üldöztetik, ellene nem szegül, s egy ily hadi vállalatot megtámadásnak nem tekintendi, de nem tudja, hogy a' beljebb lakó népek az ilyen bűtést micsoda szemmel fogják nézni, s könnyen lehetséges azoknak felzúdulése, hogy Abd-el-Kaderrel kezdet fogjanak. — A' császár fia Muley Mohammed, tavaly az Yzly melletti ütközetben a' marokkoi sereg vezére, Fezbe küldetett, hol atyja távollétében alkirályi hivatalt folytatand. E' herceget vakbuzgónak írják, s azért félni lehet, hogy alkalmat keres Franciaország ellen hadat kezdeni, s megverettetéséért bosszút állani. A' császár mellett legnagyobb befolyással bíró személy Hamed Bu-Derba, egy ifjú ember, ki Marseille-ben és Párizsban némi nevelést kapott, s még Franciaországban léte alatt Abd-el-Kaderrel viszonyba lépett. E' tudósítás bizonyítja, hogy a' diplomácia fainságai Marokkóban sem ismeretlenek. Egyébiránt a' marokkoi császár magaviselete aligha arra nem mutat, hogy Abd-el-Kader terve iránt nem egészen idegen.

Keletindia. Bombay-ből írják, hogy főkormányzó Hardinge Agrába megérkezett.

T Á R C Z A.

Színházi jelentés. A' kolozsvári dalszintársaság igazgatói által a' legjobbnak találandó erdélyi népszínműre kitélt 25 d. arany jutalom odaítélésére megbízott bíráló választmány tagjai Gróf Mikes János elnöksége alatt, báró Kemény Domokos, Brassai Samu, Kriza János és Gyergyai Ferencz, dec. 21-kén 1845 tartván az első ülést, ezennel hírül adják: hogy a' kitűzött határidőre, u. m. dec. 15-kére öt színmű érkezett a' pályázásra: 1) A' kicsapottak, e' jeligével: „A' gyermekkor önzéstelen érzései voltak szíveink egybekötő láncszemei” sat. — 2) Árvák, e' jeligével: „Igaz mondás nem megszólás.” — 3) A' falu nemtője, e' jelige alatt: „Ah, mert szerelmed oh hon! Isten mosolyogt rám; azért szeretlek oly hön szülőföldöm, hazám! — 4) Pórleány, e' jelige alatt: „És vért hijában sirok, hijában könnyezek; nem törlik könnyüim el enyhületes kezek.” — 5) Lorán vadász, jeligéje: „Magam vagyok a' molnára, igazitom ha nem járja.” — Mind az öt pályamű a' bíráló tagok közt kiosztott, s miután a' bírálat felőlök a' szokott módon megtörtént, köztudatra fog juttatni.

Hazafi tett. *) Huzamos mulatásom alatt e' honban láttam emlékeket emelni olyanoknak kik inkább zavart csinálni, mint a' közzjót előmozdítani iparkodtak, elmel-

lőzve azokat: kik a' hon legkétségesebb állásában, mint a' hazának rendíthetetlen támaszai, dicső oszlopai, holtig úgy mutatták magukat, s kiknek emlékeit csak egy kórház jegyzőkönyvében az abban sínlődők jajjai közt kereshetik utódaink. Olvastam hírlapokban megasztalva oly nevet is itt, ki dühös szónoklatában önmagát népemberének lenni nyilvánította, de birtokában szegény emberei iránt nem mindég emberi indulattal viseltetett. Ilyeneket látva, hallva, tudva, nem hibázom, ha az igazi népembert minden honfiaknak példájára tudásul a' szerkesztőségnek feljelentem. Ugyan is sok szép uradalmaknak okos, szelid birtokosa gr. Bethlen Ádám fúmaradék nélkül, fiat illető jószágait igen atyafiságos egyezés mellett közelebbi véreinek átengedve, minden szolgáló embereinek jószágai adósságaikat elengedte egészen, úgy hogy csak legkisebb részjószágában, Keresden 12,000—tizenkétezer forint uszorási kötelezvényt megsemmisítve ajándékoza-vissza, s még ezen summánál sokkal többeket nagyobb és tiszta birtokaiban. Az ilyen úr az, ki bebizonyítja, hogy nem szónoklaltal, hanem tettel kell népemberének lenni; az ilyen úr az, ki boldogságát nem némely hírlapok általi dicsőítésben, hanem a' szegénység jólétében s halájában tartja; az ilyen az igaz honfi, ki országa boldogságát jöttekkel, nem kedvetlen politikai viharok előidézésével táplálásával kívánja előmozdítani. Éljen! éljen! éljen! — Ez tán nyilvánítást érdemlő tudósítása k ü k ü l l ö v ö l g y i A p a f i n a k.

Zilah. Utazási töredék. Olvasván ön lapjaiból az „Utazás gyalog és szeren” címzett, már néhány számaiban folytatott s iránya úgy mint írásbeli modorára nézt nekem legalább kedves időöltéstül szolgáló rovatot: kedvem csucsoroda, midőn én is tévők közelebből a' többek közt egy útat Magyarország szelétől erdélyi lakomig, egy régi, de hírlapokban nem sokat emlegetett s ugyanazért talán nem is sokak által ismert városon át, arról az olvasó közönséget értesíteni, s ha ön azt lapjába felvételre méltatná, megnyeretné vélem legalább tiszteletes uramnak tett azon fogadásomat, hogy előbb nyomtatják-ki az én irkafirkámat, mint valaha az ő prédikáziói közül valamelyiket. Egy jó szerencse reménye alatt tehát a' dolgra. — Magyarországon végzett dolgaim után Erdélybe visszaútazandó, rá engedem magam beszéltetni, hogy útam a' Szilágyság fővárosa Zilahon vegyem-keresztül, s bár országosan híres útjaitól előre borzadtam, némi kárpótlásnak tartám egy ott lakó régi kenyeres pajtásomat, s a' Béla király jegyzője szerint azon már a' magyarok kijöttekor a' Meszes hegy tövében talált várost nyolcz százados előmenetében megláthatni. Az addig irt helységeket s rosznál roszabb útjait mellőzve, említetlen nem hagyhatom mit ez útamban láték, hogy a' most pihenő látszó liberalis Középszolnok vármegye is készített-ki Magyarország felé rakott útját, talán azért, hogy azon majd újult erővel sebesebben vágatva haladhasson-ki Magyarországhoz. E' rakott úton két helytt dolgoz-

*) Ez érdekes cikk a' szerkesztőséghez annak érdemes írója által régen beküldetett, de több írások közt eltévedvén, csak most került-elő, s ez az oka hogy azt elébb közre nem bocsáthattuk. Szerk.

nak, — mojádi praediumnak nevezék nekem a' külsőbb helyet — 's Zilah határa szélén kezdve a' másikat, mind két helyen kifelé, — ez kergetné amazt a' tőle messze távollévót, 's amaz futna ettől Magyarország felé. De mindketten mégis oly mozdulatlanul látszanak minden igyekezetök mellett is állani, hogy ha az útnak kellend a' hátán a' Részeket Magyarországhoz átvinni; a' Kassics judiciaria praxisának tanulását a' partiumbeli ügyvédek jó darab ideig még bátran halaszthatják. Egyébiránt a' Mojádon kezdett út már is földbe sülyedve, vagy sülyesztve alig látszik rakott útnak, hosszan kétfelől mellette számtalan felhányt földesomók, kisebb nagyobb halmocskák, miket magamnak megmagyarázni nem tudván, midőn azok iránt fuvarosomat az Érmellyéken Zilahig fogadottat megkérdezném, melyen sóhajtvá felel: „Iléj uram, sok száz barom és ember véres verejtéke porlik ott! Kővel hordók azokat oda, hogy az útba rakják, csak egy tél alatt mind földde porlottak, sárrá váltak, mint látja az úr. Igaz, jó kemény kövünk nekünk itt az Érmellyéken nincs; de éppen azért nem kellett volna velünk kő helyett sárt hordatni. Magyarországon jártomban láttam én, mikor három napi járó földrol is hordták az úthoz a' követ, 's bár itt is úgy tettek volna, mert a' belső felben van kő elég és jó, 's ha a' köhöz közel kezdve hozzák vala kiljebb kiljebb az utat, azon a' jó követ távolabbról is könnyebb lett volna szállítani.“ A' fuvaros paraszt így okoskodását végezve, a' rakott útnak is vége lett, 's mi ismét döcögős, dülös úton tovább haladánk, míg estve felé elérők a' zilahi határtól kifelé vitt rakott utat. Ezt már mind én, mind fuvarosom teljes meglepődéssel szemlélők az alatt, míg szekereim kerekei vigan csörtettek útunk hátán eléfelé. Ez már becsületes munka, a' töltés pompásan felemelve, a' jó kemény kövek jó méjjen és mind élére lebocsátva 's gondosan porondozva, mint azután hallam, mind kettőt a' megye mérnöke vezetvén 's felügyelvén. A' kettőt összehasonlítva, nem tudám magamnak a' külsők sokal alábbvaló voltát megmagyarázni 's ennek okát a' mérnökben keresni; mert hiszen ha a' belsőt oly jól vezete, miért ne tudta volna a' külsőt is? A' felügyelők, vagy más mi körülményekben legyen az ok? — Ez a' belviszonyok közzé tartozván, abba behatni nem tudtam. — A' rakott út végén egy derék köhidra érve, mondá fuvarosom, hogy ott a' zilahi határszél, honnan egy erdőskén keresztülajtva 's természetesen mind a' legroszszabb úton mig jó darabot haladva, hijában keresék szemeim a' rég várt várost, annak egy kis szélét csak akkor láthatám meg, mikor egy dombockáról abba beéreszkedünk. — Isten átká azon, ki innen az utszán végig egy patakon keresztül vezető hidig elvergődhet, majd minden lépten egy egy méjj kotmány, sáros és lélekrazó kövezet 's megfordítva: nem tudom használgák-e a' zilahi férjek; de ha még fel nem találták volna, javallanám, hogy durezza nejeiket itt kocsiztassák csak egyszer el és vissza, bizonyosan szeliden térnek-haza. — De a' hídön átjőve, kalappal le uraim! attól fogva bé a' piacra, 's annak utszákra ágazó környékein oly becsületes a' kövezet (Pflaster) hogy bizony dicséretére válna magának Kolozsvárnak is. Később tudám-meg, hogy a' követ a' húsnak 1/2 krajczárral a' próbán felyül e' czélra már néhány évek óta feljebb emelt 's pontos számadás mellett bevett árából kezdetett-meg 's folytatatik ma is szakadatlan. A' kövező, egy éppen Athené mellőli görög, ki négyszegölét 30 ezüst krajczárjával köve-

zi, csudálkozva értém, hogy e' könnyű, nyílván tanulható 's igen jövedelmes mesterséget még senki csak egy is tőle el nem tanulta, szerencséjére neki, mert a' szegényen oda ment — magam is láttam — valóságos úrforma. — Novemb. 19-kén éppen délután 2 óra vala, mikor Zilah piacára érkezém 's rég nem látott barátomnak házi körülményeit is nem ismerve, szekerstől lovastól (mert fuvarosomnak a' fuvarbőren kívül lovait is kosztal ellátni tartozám) terhere lenni nem kívánván, vendéglőt tudakozék. Utasítának egy emeletes ó stylusu házhoz, hol szállást kérve, a' vendéglő értésemre adá, hogy ő utasokat szállással nem, csak étellel, itallal szokott ellátni, de már az urak ebédelvén azzal sem szolgálhat; innen oda, onnan tovább utasítatva, miért terheljem olvasóimat? elég annyit tudni, a' mit én éhen szomjan tudtam elvégre is meg, hogy Zilahnak utasokat külön szobákkal befogadható csak egyetlen egy vendégfogadója sínes, 's talán innen e' kénytelenségszülte az a' vendégszeretet, miről én Zilah városát többektől régen dicsértetni hallam; de magam benne alig fél napot mulatva nem tapasztalhaték. Sok járás után végre a' piaci csap-
székek egyikébe bevonulva, mivel ebédet nem kaptam, útitársnyámat vonám-elő, bort kérve a' csaplárostól, ő ada is oly roszzat és savanyut a' milyent Drey-Männer-Weinnak szoktak a' sógorok nevezni. Étél közben kérdém a' csaplárost, — miért nem tart jobb bort? — Jó bor az uram — felel — zilahi 's ide nem is szabad mást árulás végett behozni 's a' behozott idegent még csak megkóstoltatni se confiscatio büntetése alatt. Hogy hogy — kérdezém én — az lehetetlen. — De biz úgy uram! a' ki jelenlét mellett behozott idegen bort itt el akarja adni, annak ki kell sétálni a' venni akaróval 's a' butellába vett idegen borral a' határszélbe és ott kóstolhatják-meg 's alkudhatják-el. Mit beszél komám uram! — szóla-belé egy vastag mészárosforma — hát nem adtam én el eleget? 's egygyel sem mentem-ki a' határszélbe. — Meglehet, régen úgy volt, de most okosabb a' világ. Én úgy tettem, hogy vevőmet becsülettel házamban leültettem 's mint nálunk szokás, egy pohár borral megemberelni kívánván, hoztam-fel az eladásra szánt idegen boromból 's azzal barátságból megkínáltam: mikor elakart menni, megkérdeztem, mit ad boromnak vedrért? a' volt az melyből megkínáltam, 's becsületesen megalkudtunk, ő borom kifizette 's a' borbírák hírével elvitte. Soha sem kérdezte tőlem senki, hol kóstoltattam-meg, 's ha kérdezi vala is, én tens főbíró úrnak is bátran megmondtam volna, hogy barátságból megkínáltam. — Észszel élék a' világot. — Egy kék nadrágos magastetejű selyemkalapos, fejérgubás sűgár ember, félmeszelyes pálinkás üveggel kezében, erre a' beszélők közé szola: „Kendtek nem értenek a' dologhoz, az is bolond volt, a' ki az idegen bort Zilahról kitiltotta; — igaz, ezáltal a' zilahi rossz bor a' jó tasnádinál feljebb kél-el nálunk, mert jót nem szabad behozni, 's bort akár jó, akár rossz csak innunk kell. De éppen ezért itt a' máléfoldet is szőlővel ültetik-bé. A' legjobb mesterember ha bétélepedik, nem mestersége után lát, hanem előbb mint lakótelek- szőlőről, 's elebb mint lakház pénzéről gondoskodik, azután mesterségét ülni hagyva a' pincebeli bor kedvéért minden nap szőlőjét bújva, részegeskedik, 's mesterségét is mellőzve kórbel 's végre szegény lesz. Zilahnak kevesebb szőlőre 's jobb mesteremberekre lenne szüksége, a' mi meg lenne, mihelyt az idegen bort bebocsátják.“

„Bizony meglehet igaza van József úr!“ monda a' más kettő. — „Igazam bizony“ felele amaz, „mert ha ti zilahiak, csak az arra való verőfényes helyeken művelnétek szőlőt 's gyümölcsfákkal a' közt is nem árnyékolnátok erdőkké hegyeiteket: becsületes jó bort teremne, 's az az úr is amott nem panasznál a' zilahi rossz borra. — Frugális ebédemet végezvén, a' zilahi bor felett még mind értekező embereimet ott hagytam 's elindulék felkeresni rég nem látott barátomat. A' piacon megállva, az ott látható több cserepesfedellű házak közt leginkább magára vonta figyelmemet a' reiformátusok iskolája *) 's az igazán szépkülsőjű és sokat mutató városi emeletes tanácsház, melynél még nagyobb szerűnek mutatkozik a' megyei első alispán még ugyan nem egészen kész emeletes lakháza; a' vármegye praetoralis háza, bár emeletes nagyon egyszerű. Sajnálám, hogy az itt lévő casinoba nem vezettethetém-bé magamat; barátom, egyetlen egy ismerősöm, nem vala abban részvényes tag 's azt mondá: „nem is látnál biz ott barátom pipafüstfellegkártya- 's egynehány ultrán kívül egyebet.“ Én ebből látám, hogy barátom nem vala a' haladó párthoz tartozó. — A' kövezet-pénz úgy látszik a' városhoz képpes nagyon szűk 's az annak szélén tátongó nagy méjjség képpes lenne az ismeretes római nagy hazafi példájára akármelyik zilahi hőst lovastól elnyelni, ha t. i. találkozna valaki, ki abba, városa iránti hazafiságból béugrani sziveskedne: de a' mint barátomtól azután értém, oly feltétel alatt, alig ha az valaha öszszevonulni fog, mikor egy annak fenékén lévő 's a' város által már meg is vásárolt kis malmocskát sem tudnak onnan kiugratni. Átaljában véve, Zilahon sok szép kisebb nagyobb épületek láthatók, de azok ujdonságából kivethetni, hogy Zilah sok százados álmából szinte csak a' közelebbi évtized alatt ébredt-fel. — Mig a' piacról távoznék, betekinték (magam sem tudom már mi ürügy alatt) a' gyógyszerházba is, csak azért, mert nem tudom mikor 's kitől, azt a' város vagyonsága mérlegének hallam. Elég rakott 's tiszta, de szűk- és sötétnek találtam 's éppen akkor ivá ott egy tisztos ősz öreg úr mint mondá, szokott stomacháléját, az aurantiorum tincturát. Innen, barátomnak tudakolt laka felé indulva, őt családostól éppen ebédjénél találtam 's nyájasan fogadó nőjét látva megbánám tarisznás ebédemet, — de hogy gondolhattam volna, hogy Zilahon is oly dicasterialiter 2 óra után ebédljenek. Barátom! e' késő ebéd okát megmagyarázá, hogy városi gyűlésről csak ez előtt kevéssel oszlának-el. Már harmad nap óta mindennap tanács- és esküdségi-gyűlések volt, bíróválasztás, pálinka- és dohányárendájokkal bajoskodásaik, a' felséges Udvar által jóváhagyott útesináltatási terv életbeléptetése, mind oly nagy és fontos tárgyak, mikről tanácskozva, mind a' három nap 2 söt 3 óra utánig is üléseztek. — Zilahot vévén-fel közlésem tárgyául — miért egyéb arra nem vonatkozó barátságos beszélgetésünk előadásával az olvasót untatni? elég annyi, hogy e' napotni ottmaradás- és nála halásra, barátom kérése után magam elhatároztam. Ő, kinek feje a' háromnapi folytonos tanácskozás után, mind városi közdolgokkal vala tele, kedvem ellen is a' beszédet mind azokra vezette, 's nekem, ki inkább szerettem volna vele oly hosszas találkozásom után ifjúságunk esinjait emlegetve 's elősorolva fecsegni, akárk vagy sem, — őt hallgatnom kelle. (Vége követhetik).

*) Tudtom szerint annak kolozsvári hittanár Salamon József úr a' teremője. Utazó jegyz.